

Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΥ (του Γιάννη Ζήση)

✘ Σχεδόν πάντα η μελέτη της ιστορίας προσανατολίζεται αποκλειστικά στην περιγραφή του αποτυπώματος εξουσίας των προσώπων και των γεγονότων. Διστάζει να αναζητήσει το ηθικό αποτύπωμα πιθανόν επειδή η έννοια της ηθικής έχει επιβαρυνθεί υπερβολικά με την θεολογικά δογματική ερμηνευτική της και από τις γνωστές θηριωδίες που διαπράχθηκαν στο όνομα της ηθικής και του καλού.

Η απουσία ενός ευρύτερου διαλόγου για το έλλειμμα της ιστορικής διάκρισης, φαίνεται μεταξύ άλλων από τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζονται οι βιογραφίες -στην λογική της επικαιρότητας για τον Μεσοπόλεμο- για πρόσωπα όπως ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι. Τα πράγματα γίνονται πολύ πιο δύσκολα όταν πρέπει κανείς να διακρίνει το «ηθικό αποτύπωμα» περιπτώσεων όπως του Γκάντι. Μόνο αν συγκριθεί με ένα μεγαλύτερο πνευματικά δημιουργικό μέγεθος -όπως του Ωρομπίντο- γίνεται φανερό τόσο σε στοχαστικό όσο και σε βιοτικό επίπεδο η διαφορετικότητα στην προσέγγιση των ιστορικών εξελίξεων. Αυτό το λέμε σε σχέση αφενός με την αδιακρίσία του Γκάντι απέναντι στον Μουσολίνι -η οποία όμως αδιακρίσία υπήρχε στον Μεσοπόλεμο και στην πλευρά των ηγεσιών των δημοκρατικών υποτίθεται χωρών-αφετέρου απέναντι στον Ναζισμό. Την ίδια εποχή, την ίδια αδιακρίσία συμμερίζεται -υπό μια άποψη- και ο Κρισναμούρτι, από την οποία φαίνεται να απελευθερώνεται σταδιακά μόνο προς το τέλος της ζωής του.

Με τα συγκριτικά σημεία που σημειώνουν ο Καίστλερ -και άλλοι- αποκαλύφθηκε η ψυχολογική καθήλωση του Γκάντι απέναντι στην σεξουαλικότητα και στα παιδιά του, ο οποίος λειτούργησε σε ένα πεδίο αυταρχικού ενοχικού υπερεγώ. Καθηλωμένος ο ίδιος, καθήλωνε το άμεσο περιβάλλον του. Από την άλλη, οι

εξιδανικευτικοί πολιτικοί του στόχοι έκρυβαν μέσα τους την παγίδα της ανεδαφικότητας και της βίαιης κρίσης παρά το γεγονός ότι τον διακατείχε ένα πνεύμα μεγαλοθυμίας και υπερβατικής προσέγγισης των διαφορετικοτήτων. Έχουμε δει ανάλογες καταστάσεις αποτιμήσεων της ιστορίας και σε άλλους παράγοντές της. Άλλη μια τέτοια περίπτωση αποτελεί ο στρατηγός των Νοτίων Λή στον Αμερικανικό εμφύλιο πόλεμο [1].

Έχουμε αναλύσει αλλού τον καταλυτικά αρνητικό ρόλο για τον ανθρώπινο πολιτισμό μιας πιθανής Ινδικής ουδετερότητας στην περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτήν την ουδετερότητα πρέσβευε ο Γκάντι μέσω μιας φονταμενταλιστικής προσκόλλησης σε μια θρησκευτική ερμηνεία της «μη βίας», όπου μέσω αυτής όμως, ευνοούσε σε καθοριστικό βαθμό την παγκόσμια νίκη του Ναζισμού, και εξ αυτού, την «νομιμοποίηση» της απόλυτης σωματικής και πνευματικής θηριωδίας μπροστά στην οποία οι αποικιακές θηριωδίες των Βρετανών ωχριούσαν.

Η προοδευτικότητα των πρωτευουσών αρχών

Ο δρόμος της διάκρισης της προσωπικότητας στην ιστορία -όταν αυτή συγκεφαλαιώνει ηθικά βιογραφικά στοιχεία- είναι εξαιρετικά δύσκολος και οριακός. Το πρόβλημα εμφανίζεται όταν ακριβώς συγκλίνουν συνθήκες διαμόρφωσης μιας «μεγάλης παράστασης» όπως βλέπουμε στην περίπτωση του Περονισμού.

Άλλη μια μεγάλη παράσταση ηθικής υπεροχής της νεωτερικότητας αποτελεί το «τέλος της ιστορίας» και η θεωρία περί «σύγκρουσης των πολιτισμών». Μεγάλες παραστάσεις υπήρξαν στην εξέλιξη του εργατικού κινήματος και στην πορεία του στην διαδικασία των σοσιαλιστικών επαναστάσεων αλλά και στον ρομαντισμό των αστικών εθνοαπελευθερωτικών επαναστάσεων οι οποίες στην συνέχεια ανέδειξαν έναν δεσπόζοντα εδαφικό και αναμνησιακό μεγαλοϊδεατισμό.

Τα πράγματα απέκτησαν την πιο ύποπτη μορφή τους με την συντηρητική ενσωμάτωση της προοδευτικότητας – της νεωτερικότητας όπως αυτή εκφράστηκε στην περίπτωση του Α' Ράιχ. Από τότε θα μπορούσε κανείς να διακρίνει τις αφετηρίες

της μετέπειτα καισαρικής εκτροπής του πολιτισμού (Β και Γ Ράιχ) και της εθνοποίησης ως το δήθεν επέκεινα της πνευματικής διαφορετικότητας και της ενοποιού ώσμωσης. Το αντίστοιχο θα μπορούσε κάποιος να δει να συμβαίνει σε σχέση με την μετέπειτα πλήρη οικονομοποίηση του πολιτισμού και του ανθρώπου με την ίδια λογική που στο παρελθόν υπήρξε η πλήρης θρησκευτικοποίησή του.

Ανάλογα ζητήματα με αυτά που πρόβαλαν μέσα από την εθνοποίηση της ιστορίας -στην εποχή της νεωτερικότητας και όχι μόνο- υπήρξαν και στην θρησκευτικοποίηση. Αυτό το βλέπει κανείς στο ανθρωπιστικό και στο θεωρητικό έλλειμμα του Καλβίνου σε αντιστροφή πχ με την στάση του Κρόμβελ που ήταν ανοικτός τόσο στον θρησκευτικό αναστοχασμό όσο και στην θεσμική αναθεωρητικότητα και νεωτερικότητα.

Το πρόβλημα το οποίο εξετάσαμε θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε σε τελική ανάλυση σαν «πρόβλημα της προοδευτικής οργάνωσης αντί-προοδευτικότητας» όπως αναπτύσσεται ως μορφή, ως παράσταση και ως γοητεία μέσα στην ιστορία.

Και βέβαια ένα πρόβλημα που αφορά και πρόσωπα και ιδέες στην καθαρότητα τους και μετά στην συνέχεια στην διαδικασία στρέβλωσης του απόηχου τους μέσα από την μαζικοποιημένη αυταπάτη και γοητεία και ειδωλοποίηση των ιδεών ή των προσώπων και αυτό αφορά πχ τον Χριστό αφορά τον Πλάτωνα και τις διδασκαλίες τους και βέβαια σε αυτό διαφοροποιείται από το κρίσιμο ζήτημα από την αρνητικότητα ως αδιαλαξία και ως αυθεντία που θα πρόβαλλαν αυτοί κάθε αυτοί οι ίδιοι ως πρόσωπα ή στους οποίους φορείς θα ήταν οι ίδιες οι ιδέες ή οι αρχές πχ .η αρχή της ελευθερίας, η αρχή της δικαιοσύνης.

Πολλοί έχουν θέσει το θέμα πχ πώς θα αντιδρούσαν οι άνθρωποι στον Χριστό σε σημερινή εποχή ή οι ίδιοι οι Χριστιανοί και το ίδιο ζήτημα μπορεί να τεθεί και για φιλοσοφικά ιδεολογικά ρεύματα και πόσο π.χ. Μαρξιστής ήταν ο Μαρξ, ο Βίλχελμ Ράιχ στον Ανθρωπάκο και στη δολοφονία του Χριστού όπως και άλλοι σοσιαλιστές και όχι μόνο στοχαστές έχουν τοποθετηθεί σε

ανάλογο ζήτημα.

θα μπορούσαμε να πούμε γενικεύοντας πως υπάρχουν δύο επιλέξιμες στάσεις:

1. η στάση ζωής που ρυθμίζεται καθοριστικά από τον χώρο και τον χρόνο γένεσης του δρώντος
2. η στάση της ηγετικής υπερβολής, του ηγετικού διακινδυνευτικού φουτουρισμού που σπάει την -υπό την ευρύτερη έννοια του όρου- καρδιακή συνοχή για να ανανεώσει το φάντασμα το είδωλο στην ιστορία και έτσι να δημιουργήσει μια ψευδαίσθηση προόδου.

Η μια εκτροπή εκφράζεται ως μαζικισμός και η άλλη ως ατομικισμός. Και οι δύο βγαίνουν από τον κανόνα της ελευθερίας και του δικαίου, ως όψεις του Ιανού και μιας ενιαίας διαλεκτικής.

Συμπέρασμα

Είναι θεμελιώδες -και σχετίζεται με την αληθινή έννοια του βιώσιμου πολιτισμού- το πρόβλημα της αδυναμία μας να φτάνουμε στο μέτρο και στην ισορροπία του ρυθμού και κατόπιν να απελευθερώνουμε πνευματικότητες σε μια νέα δυναμική. Η πρόκληση βρίσκεται στο να αφήσουμε τις πρωτεύουσες αρχές να ρυθμίζουν την ροή των εξελίξεων και να μην διολισθαίνουμε στην αρχέγονη αντανάκλαστική και φοβική πρακτική: οι δευτερεύουσες αρχές να ενσωματώνουν τις πρωτεύουσες στρεβλώνοντας την εξέλιξη.

Ευτυχώς η ζωή, στην εξέλιξή της -δίνοντας την θνητότητα και την αφαίρεση- στάθηκε πάνω από την αρχέγονη και κυρίαρχη στους περισσότερους από εμάς, λογική του θώκου και της φωλιάς και άνοιξε την χωριστικότητα σε μια ανταγωνιστική και εξελικτική ανάλωση. Η ζωή άνοιξε, απέναντι στην συνήθεια της χωριστικότητας, τις διαδικασίες της οργανικής συμβιωτικής και συστημικής προόδου αναδεικνύοντας στην ίδια την φύση την διαλεκτική της οντολογίας.

---

[1] “Τέτοιες περιπτώσεις υπήρξαν ιστορικά μοιραίες όπως ο Αρχιστράτηγος των Νοτίων στον Αμερικάνικο Εμφύλιο Πόλεμο Λη όπως και πάρα πολλές άλλες στην παγκόσμια ιστορία. Η επιλογή της συμμετοχής του στον πόλεμο με τον στρατό των Νοτίων, από τον στρατηγό Ρόμπερτ Έντουαρντ Λη – που λίγο έλλειψε να κοστίσει την ήττα στον Αβραάμ Λίνκολν και στους Βόρειους έγινε με βάση την δευτερεύουσα αρχή, εκείνη της υποστήριξης της πολιτείας από την οποία καταγόταν και όχι με βάση την πρωτεύουσα αρχή της υποστήριξης της κατάργησης του εγκληματικού θεσμού της δουλείας. Ο Λη παρότι ήταν κατά του θεσμού της δουλείας και δεν είχε μαύρους δούλους, αρνήθηκε την αρχηγεία του στρατού των Βόρειων επιλέγοντας να πολεμήσει με τον στρατό των Νότιων με βάση το γεγονός ότι η Πολιτεία στην οποία γεννήθηκε – η Βιρτζίνια – επέλεξε να πολεμήσει με τους Νότιους για την ανεξαρτησία της και τελικά υπέρ του θεσμού της δουλείας”, Παρακμή και Αναγέννηση του Εργατικού Κινήματος (Γ' Μέρος), Γιάννης Ζήσης, solon.org.gr, 12 Ιουλίου 2010

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Φωτό: Wikipedia

Πρώτη δημοσίευση: 21 Δεκεμβρίου 2010

Διαβάστε επίσης:

–Η βαθύτερη αναγνώριση του νόμου της εξέλιξης στην ιστορία

–Το ηθικό αποτύπωμα στην ιστορία